

БО «Позитивні жінки» Стратегічний план на 2019-2021 роки

Передмова

Україна займає одне з перших місць серед країн Європи за кількістю ВІЛ-позитивних людей. За оціночними даними, на початок 2018 року в Україні проживало 244 тисячі людей, які живуть з ВІЛ, а показник поширеності ВІЛ у віковій групі 15-49 років становив 0,98 відсотка та є одним з найвищих серед країн Західної та Східної Європи, країн СНД. Станом на 01.01.2018 кількість ВІЛ-позитивних жінок, які перебували під медичним наглядом становила 65 755 осіб, з них 42 093, або 64%, отримували АРТ. Загальна кількість жінок з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ-інфекція за перше півріччя 2018 року становила 3 549 (40,2% від загальної кількості нових випадків захворювання).

У 2017 р. в Україні зареєстровано 1165 нових випадків ВІЛ-інфекції серед вагітних, це становить 44,7% від загальної кількості ВІЛ-позитивних вагітних (2606 жінок) та 21,9% від нових випадків ВІЛ-інфекції серед жінок 15-49 років (5328 жінок). У 2017 р. в Україні у 2 544 ВІЛ-позитивних жінок вагітність завершилася пологами¹. Протягом 2017 року АРВ-профілактикою/АРТ було охоплено 95,7% ВІЛ-позитивних вагітних. У 2017 р. частка ВІЛ-позитивних вагітних, які продовжують АРТ після пологів, збільшилася до 88,2%².

Суспільні стереотипи, які формують загальну картину гендерних відносин в Україні, є не сприятливими для реалізації жінками своїх прав, і відповідно подвоюють тиск на жінок, які живуть з ВІЛ. Це формує у жінок життєві практики, які впливають на їх відносини в родині та з публічними закладами (лікарні, бюджетними установами та силовими структурами) та на бажання захищати свої права: вони шукають найменших контактів з такими установами та намагаються уникати будь-яких дій, що привели б до розголосу про їх статус.

Питання протидії ВІЛ і СНІД включене у державну політику України у сфері охорони здоров'я та соціального розвитку, що зобов'язує державу діяти у відповідності до міжнародних зобов'язань – зокрема впроваджувати Політичну декларацію щодо ВІЛ і СНІД.

Законодавчо Україна гарантує доступність і якість медичного обстеження, спостереження, надання психосоціальних, юридичних і медичних консультацій, медичну допомогу та медикаментозне забезпечення, соціальний та правовий захист і недопущення будь-яких форм дискримінації в зв'язку з ВІЛ-інфекцією. На практиці моделі надання медичних, соціально-правових та інших послуг не враховують гендерні норми, стигматизацію в суспільстві і з боку постачальників послуг.

Не дивлячись на те, що в Україні діє досить велика кількість закладів та НУО, що опікуються подоланням епідемії ВІЛ, але ж аналіз програм показав, що лише невелика частина програм враховує гендерну специфіку надання послуг, в основному для певних ключових груп. Також досить значною є кількість жіночих НУО, які опікуються правами жінок, боротьбою з насильством, але жодна з жіночих організацій не працює з такими цільовими групами, як жінки, які живуть з ВІЛ, секс-працівниці, наркозалежні жінки.

¹ За підсумками звітності № 63. Показник охоплення АРТ ВІЛ-позитивних вагітних з метою попередження вертикальної трансмісії ВІЛ розраховується серед кількості ВІЛ-позитивних жінок, які народили дитину у звітному році.

² 74,2% у 2016 р., 54,8% у 2015 р.

Історія організації

У травні 2011 року відбулася перша зустріч ініціативної групи «Об'єднання жінок України, яких торкнулася епідемія ВІЛ «Позитивні жінки». Всі учасниці ініціативної групи – це членкині ВБО «Всеукраїнська Мережа ЛЖВ», які мали попередній багаторічний досвід у реалізації програм з ВІЛ і СНІД в Україні та у зв'язку з фемінізацією епідемії зрозуміли необхідність створення Жіночої Мережі з метою розвитку жіночого лідерства, участі у процесах прийняття рішень, самореалізації, протидії насильству, розвитку та впровадження сервісів для жінок, уразливих до ВІЛ та їх близьких. 1 лютого 2013 року організація отримала юридичну реєстрацію, і цього ж року було проведено стратегічне планування на 2014-2015 роки.

В 2014 році ВІЛ-позитивні жінки отримали свій перший досвід участі у підготовці тіньового звіту України до Комітету ООН з ліквідації усіх форм дискримінації стосовно жінок (КЛДЖ)³. Ми приймали участь у робочих засіданнях і подання усних і письмових пропозицій стосовно прав і потреб жінок і дівчат з уразливих груп: дівчат і жінок із позитивним ВІЛ-статусом, жінок, які вживають наркотики, жінок у комерційному сексі, жінок у місцях позбавлення волі, лесбійок і трансгендерних жінок.

Наприкінці 2015 року «Позитивні жінки» розпочали дослідження на базі спільноти «Сексуальне і репродуктивне здоров'я, гендерна рівність та права людини, гендерне насильство, економічні та політичні можливості жінок, що живуть з ВІЛ в Україні». Дослідження є унікальним, бо вперше в Україні воно організовано та проводиться самими жінками, яких торкнулась епідемія ВІЛ. Воно охопило 1000 ВІЛ-позитивних жінок з усіх регіонів України. Аналіз його результатів став основою для (1) підготовки та подання до КЛДЖ нового [тіньового звіту](#) по положенню жінок, які вживають наркотики, жінок, які живуть з ВІЛ, секс-працівниць, лесбійок, бісексуальних і трансгендерних людей в Україні. Тіньовий звіт було презентовано представницями цільових груп на 66-й сесії КЛДЖ у Женеві, Швейцарія у лютому 2017 року, а також (2) участі у національних та локальних консультаціях щодо націоналізації Цілей сталого розвитку в Україні. Наша організація стала єдиною жіночою організацією, яка приймала активну участь і подала свої пропозиції до [національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна»](#).

У 2016 році учасницями БО «Позитивні жінки» були визначені наступні стратегічні цілі на період до 2018 року включно: (1) Покращення доступу жінок, що живуть з ВІЛ, до медичних та соціальних послуг та економічних можливостей. (2) Підвищення рівня залученості жінок до адвокації та участі у виробленні політики, яка безпосередньо стосується їх життя та добробуту. (3) Укріплення інституційної та професійної спроможності організації.

У 2017 році представниці організації увійшли до складу комітетів Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу: Комітету з програмних питань та Наглядової Ради за реалізацією грантів Глобального фонду по боротьбі зі СНІДом, малярією та туберкульозом. Це надало можливість виносити нагальні питання стосовно жінок, які живуть з ВІЛ, на розгляд на національному рівні і залучення партнерів до їх вирішення.

Центром громадського здоров'я спільно з БО «Позитивні жінки» розроблено проект наказу МОЗ - ініціативу, спрямовану на усунення перешкод у застосуванні ДРТ ВІЛ-інфікованим жінкам. Проектом наказу МОЗ пропонується внести зміни до наказів МОЗ від 29.11.2004 № 579 «Про затвердження Порядку направлення жінок для проведення першого

---

³ Англійською CEDAW

курсу лікування безплідності методами ДРТ за абсолютними показаннями за бюджетні кошти», та від 09.09.2013 № 787 «Про затвердження Порядку застосування ДРТ в Україні».

Починаючи з лютого 2018 року, організація офіційно розширила свою діяльність на 10 регіонів України. Проведено опитування серед 502 жінок, які живуть з ВІЛ, щодо дотримання права на здоров'я, задокументовані факти порушення прав та підготовлений аналітичний звіт, який на початку 2019 року буде оприлюднено широкому колу партнерів та громадськості. Регіональні представниці з усіх 10 регіонів увійшли до складу місцевих рад з протидії поширенню ВІЛ та туберкульозу. В усіх регіонах проводиться діяльність, спрямована на надання послуг безпосередньо жінкам, які живуть з ВІЛ; жінкам, які потерпають від всіх видів насильства; жінкам уразливим до ВІЛ-інфікування. В роботі використовується модель безпосереднього втручання з метою покращення всіх сфер життя та гендерно-чутливий підхід.

У 2018 році представниця організації вперше виступила з доповіддю на громадських слуханнях Верховної Ради в Україні, де представила правові проблеми та виклики, з якими стикаються жінки, які живуть з ВІЛ. Цього ж року діяльність організації була представлена на 22-й міжнародній конференції з ВІЛ у Амстердамі та міжнародній конференції «Припиняючи гендерну нерівність: докази для впливу» в ПАР.

З ініціативи нашої організації, щороку, починаючи з 2015, в Україні проводиться Національний жіночий форум з ВІЛ та СНІД з міжнародною участю. Кількість учасниць Форуму досягає 70 осіб. У своїх Резолюціях учасниці закликають людей, які приймають рішення, та партнерів звернути належну увагу на потреби жінок та дівчат, та враховувати їх думку під час планування та реалізації програм. БО «Позитивні жінки» виконують функції секретаріату Євразійської Жіночої Мережі зі СНІДу. Протягом 2018 року лідерка організації надавала технічну підтримку в розвитку жіночих ініціатив країн регіону СЄЦА.

Щороку, починаючи з 2014, БО «Позитивні жінки» проводить масштабну національну кампанію до 16 днів проти гендерного насильства під назвою «Насильству немає виправдання!», яка є частиною регіональної кампанії, що охоплює 12 країн Східної Європи та Центральної Азії. Заходами охоплюється 13 регіонів України: це міні-тренінги, заняття з арт-терапії, фотосесії для жінок, які пережили насильство, соціальні кіноклуби з обговоренням теми гендерного насильства; створення і демонстрація соціальних відеороликів про гендерне насильство; проведення соціальних опитувань; вуличні вистави та флешмоби; навчання студентської молоді; тематичні групи взаємодопомоги.

У 2018 році в Україні розроблялася нова Загальнодержавна соціальна програма з протидії ВІЛ/СНІДу на 2019-2023 роки. До її підготовки були широко залучені спільноти, які представляють ключові групи, в тому числі представниці БО «Позитивні жінки». Концепція нової Програми включає впровадження гендерно-орієнтованих підходів до заходів з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, які визначено актуальними і необхідними, вважаючи вразливість дівчат та жінок до ВІЛ. Лідерка організації увійшла до складу робочої групи з валідації елімінації передачі ВІЛ та сифілісу від матері дитині в Україні.

Стратегічне планування

Навесні та наприкінці 2018 року, за технічної і фінансової підтримки МБО «100 Відсотків Життя» та ІСАР «Єднання» були проведені дві зустрічі зі стратегічного планування БО «Позитивні жінки» на 2019-2021 роки. Спираючись на діяльність БО «Позитивні жінки» в 2016-2018 роках та огляд ситуації, учасниці організації визначили місію, цілі, завдання та заходи (зазначені в операційному плані).

Стратегічні цілі БО «Позитивні жінки» на період 2019-2021 роки:

- (1) Безперешкодний доступ до послуг жінок з уразливих до ВІЛ груп.
- (2) Розвиток організаційної спроможності.
- (3) Адвокація, захист прав та залученність.

Бачення, місія організації

БО «Позитивні жінки» - це національна мережа жінок-лідерок, які виступають за дотримання прав жінок, які живуть з ВІЛ, та жінок з уразливих до ВІЛ груп в Україні. Ми також дотримуємося ідеї наснаження та всебічної підтримки та розвитку жінок.

Бачення: Позитивна жінка реалізує свої права та можливості.

Місія: Створення умов для розвитку та самореалізації жінок, передусім уразливих до ВІЛ, через об'єднання жіночих ініціатив, підтримку лідерства та зміну суспільної думки.

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ

1. Безперешкодний доступ до послуг жінок з уразливих до ВІЛ груп.

Критерії успіху:

- Потреби жінок постійно моніторяться та вивчаються;
- Внесено та підтримано пропозиції та щодо медичних, економічних, соціальних потреб жінок до регіональних, національних, міжнародних нормативно-правових документів, програм, планів дій, стратегій, резолюцій .
- Права жінок є захищеними, створені та працюють регіональні та національні механізми запобігання стигмі і дискримінації, є підтримка постраждалих від насильства;
- Крайні світові практики щодо захисту прав жінок адаптовані у національні програми;
- Кожна жінка, яка звернулася за допомогою у організацію, не залишена без уваги;
- Зростає рівень задоволеності жінок життям в родині та суспільстві.

2. Розвиток організаційної спроможності.

Критерії успіху:

- Наявність життєздатних та прозорих політик та процедур управління організацією;
- Достатній рівень фінансування проектів та програм;
- Коло прибічників, партнерів та донорів допомагає залученню ресурсів та укріпленню іміджу організації в суспільстві;
- Чіткий та відомий бренд організації як потужної та впливової мережі;
- Наявність професійних навичок управління організацією та розвитку її організаційної спроможності;
- Наявний дієвий та чіткий стратегічний та операційний плани;

- Ми є найбільш професійною організацією в Україні з питань уразливих до ВІЛ жінок.

3. Адвокація, захист прав та залученість.

Критерії успіху:

- Участь жінок у відповідних регіональних, національних та міжнародних органах з питань, що стосуються їх життя та добробуту;
- Наявність навичок з адвокації, у тому числі бюджетної, аналізу політики, розробки пропозицій, в учасниць організації;
- Активна та впливова мережа з охопленням всіх регіонів України та «єдиним голосом»;
- Регулярні форуми, заходи та кампанії, які проводить організація;
- Постійне навчання та управління знаннями в організації.
- Щороку організація розробляє та впроваджує власний інтелектуальний продукт, що стосується зміни ситуації у сфері захисту прав жінок, профілактики ВІЛ у жіночому середовищі, підходах до репродуктивного здоров'я (навчальний модуль, дослідження, онлайн-курс, фільм тощо)

Завдання:

1. Налагодити систематичне отримання та аналіз інформації щодо потреб і проблем жінок.
2. Здійснювати аналіз політик та виявлення проблемних питань, що відносяться до сфери компетенції організації.
3. Вивчати кращі світові практики щодо захисту прав жінок та сприяти адаптації у національних програмах.
4. Брати активну участь у підготовці проектів законів та підзаконних актів, які стосуються сфери компетенції та адвокація їх прийняття і впровадження.
5. Представляти та адвокатувати інтереси жінок на міжнародному, національному, регіональному рівнях.
6. Проводити інформаційні кампанії та заходи.
7. Розробити та впровадити комплекс заходів з захисту прав жінок з індивідуальним підходом.
8. Організувати навчання з питань, які відносяться до сфери компетенції організації.
9. Розвинути мережу професійних активісток з охопленням усіх регіонів.
10. Розробити комунікаційну стратегію, медіа-план та впровадити їх.
11. Розробити життєздатні та прозорі політики і процедури в організації.
12. Систематично здійснювати пошук коштів та технічної допомоги для розвитку та здійснення поточної діяльності організації.
13. Встановлювати та розвивати професійні контакти та зв'язки з міжнародними та національними партнерами.
14. Зміцнити інституційну та організаційну спроможність.
15. Розвинути пріоритетні напрямки діяльності організації та всіляко сприяти впровадженню інноваційних підходів у сферах захисту прав жінок, репродуктивного здоров'я, профілактики ВІЛ серед дівчат, протидії насильству.